

SVETOVNA ZDRAVSTVENA ORGANIZACIJA: GLOBALNA STRATEGIJA BOJA PROTI AIDSU

Svetovna zdravstvena organizacija kot posebna zastopnica Združenih narodov, ki je odgovorna za usmerjanje in koordiniranje mednarodnega delovanja na področju zdravstva, igra osrednjo vlogo pri razvijanju, koordinaciji in vodenju globalne strategije boja proti epidemiji sindroma pridobljene imunske nezadostnosti (aids).

Po prvem, »tihem« obdobju epidemije aidsa (približno od sredine sedemdesetih let do leta 1981), v katerem se je virus HIV, ki povzroča aids, neopazno širil po vseh petih celinah, se je začelo drugo obdobje. Obdobje med leti 1981 in 1985 je bilo obdobje odkrivanja – odkrili so virus aidsa, načine njegovega prenašanja in številne okužene. Za to obdobje je bila značilna negotovost: ocene števila okuženih z virusom HIV so bile zelo različne, različna so bila tudi poročila o številu obolelih in o družbenem pomenu epidemije. Pogosto se je dogajalo, da se posamezniki in celo vlade o tem niso hoteli pogovarjati in epidemije aidsa niso hoteli niti priznati.

Zaradi te negotovosti in zaradi potrebe po enotnem nastopu proti širjenju virusa aidsa je Svetovna zdravstvena organizacija leta 1985 sprejela načrt globalne strategije boja za preprečevanje in nadzor nad aidsom. Tako se je začelo tretje obdobje epidemije aidsa, obdobje splošne mobilizacije. Načrt globalne strategije boja proti aidsu so znova pregledali in nekoliko spremenili in maja 1987 so ga sprejeli na četrti skupščini Svetovne zdravstvene organizacije kot osnovo svetovnega boja proti aidsu.

Trije cilji

Globalna strategija boja proti aidsu temelji na treh obsežnih ciljih:

- preprečevanje okužbe z virusom HIV,
- premagovanje osebnih in družbenih zapletov v zvezi z okužbo z virusom HIV,
- poenotenje nacionalnih in internacionalnih prizadevanj v boju proti aidsu.

Preprečevanje okužbe z virusom HIV

Vemo, da je s spreminjanjem vedenja posameznikov mogoče preprečevati širjenje okužbe z virusom HIV, čeprav sicer ne poznamo cepiva proti njej. Bistveni del globalne strategije boja proti aidsu sta torej razširjanje informacij in vzgojna prizadevanja.

Informiranje in vzgojna sporočila so namenjena predvsem temu, da bi ljudje spremenili oziroma opustili oblike vedenja, ki zvečujejo tveganje okužbe z virusom HIV. Poudarjena so predvsem naslednja sporočila:

- virus HIV se najpogosteje prenaša s spolnimi odnosi. Spolnemu prenašanju aidsa se lahko izognemo tako, da imamo le enega, zvestega partnerja, ki ni okužen, ali pa da sploh nimamo spolnih odnosov. Sicer pa naj bi ljudje kar se da omejili število svojih spolnih partnerjev in vselej pravilno uporabljali kondom, kadar imajo spolni odnos z nekom, ki bi utegnil biti okužen z virusom HIV;
- virus HIV se lahko prenaša z okuženo krvjo. Kri za transfuzijo je treba testirati in, če je okužena, zavreči. Igle in druge ostre instrumente je treba po vsaki uporabi razkužiti. Če isto iglo uporablja več ljudi, jo je treba po vsaki uporabi razkužiti;
- okužena mati lahko z virusom HIV okuži svoj zarodek ali dojenčka. Ženske, ki so okužene z virusom HIV, naj bi se izogibale zanositvi.

Razširjanje informacij in vzgoja v zvezi z aidsom so bistveni del programa preprečevanja aidsa; to dvoje pa kajpak ni dovolj. Organizirati je treba tudi oblike svetovanja in druge oblike zdravstvenih in socialnih služb, s pomočjo katerih skušamo ljudi motivirati in jih spodbuditi, da bi se izogibali oblikam vedenja, ki predstavljajo tveganje okužbe z virusom HIV; poleg tega je treba okuženim in njihovim bližnjim ponuditi praktično pomoč in psihosocialno podporo.

Če naj bodo ukrepi za preprečevanje in nadzor nad aidsom uspešni, jih je treba izvajati na način, ki je blizu socialnemu okolju, v katerem delujemo. Držimo se tistih socialnih norm in izbiramo načine, ki upoštevajo in podpirajo dostojanstvo posameznikov, tistih, ki so okuženi s HIV in tistih, ki imajo aids.

Ukrepi kot so osamitev, karantena in druge oblike diskriminacije zaradi človekove bolezni so škodljivi. Ljudje, okuženi z virusom HIV, zaradi njih še bolj trpijo, v širšem smislu pa tudi ogrožajo splošno zdravje, saj se tisti, ki sumijo, da so okuženi, zaradi takšnih ukrepov izogibajo iskanju nasvetov in informacij ter testiranju na virus HIV; vse to le pospešuje širjenje okužbe.

Na 41. skupščini Svetovne zdravstvene organizacije, ki se je sestala leta 1988 v Ženevi, so izrazili prepričanje, da noben program nadzora nad aidsom, ki ne upošteva človekovih pravic in njegovega dostojanstva, ne more biti uspešen. Zato so na njej sprejeli resolucijo, ki prepoveduje zapostavljanje in diskriminacijo ljudi, ki so okuženi z virusom HIV ali imajo aids. Ta resolucija je zdaj sestavni del globalne strategije boja proti aidsu Svetovne zdravstvene organizacije.

Lajšanje negativnih posledic

Globalna strategija boja proti aidsu skuša kar se da olajšati negativne posledice okužbe z virusom HIV, tako za posameznika kot za njegovo okolje. Zato morajo biti vsi, ki so okuženi z virusom HIV, in bolniki z aidsom, deležni osebne podpore in posebne skrbi svojega okolja. Pri zdravstveni negi imajo pravico do enakih standardov, kakršni veljajo za druge ljudi z drugačnimi boleznimi.

Prizadevanja za enotnost

Globalna strategija boja proti aidsu skuša na racionalen, usklajen in učinkovit način povezati vse dežele sveta, da bi tako preprečila širjenje aidsa in omilila njegove posledice, tako za posameznika kot za družbo.

Svetovni boj proti aidsu je postal vsesplošen 1. decembra 1988; ta dan so v vseh deželah sveta obeležili kot svetovni dan boja proti aidsu. Tudi to kaže, da je v boju proti aidsu svet mogoče povezati v celoto.

Globalni program boja proti aidsu

Globalni program boja proti aidsu Svetovne zdravstvene organizacije so sprejeli v februarju 1987 in predstavlja gonilno globalno strategijo boja proti aidsu. Globalni program predstavlja praktični okvir, znotraj katerega delujejo posamezni državni in mednarodni programi. Dandanes znotraj globalnega programa boja proti aidsu deluje 150 držav, ki z njegovo pomočjo razvijajo učinkovite nacionalne programe. Znotraj programa je 127 držav dobilo finančno podporo v višini 60 milijonov dolarjev in tehnično pomoč 1000 svetovalcev in ekspertnih misij, ki pomagajo pri načrtovanju, izobraževanju in na terenu. V nacionalne programe boja proti aidsu je vložene veliko energije in ustvarjalnosti. Takšni programi zdaj obstajajo v večini dežel, prav vsi pa naj bi začeli delovati do konca leta 1989.

Svetovna zdravstvena organizacija podpira in spodbuja biomedicinske, socialne, vedenjske in epidemiološke raziskave okužbe z virusom HIV in aidsa. Načrtuje strategijo izboljševanja zdravstvenega stanja prebivalstva v različnih družbenih in kulturnih okoljih. Skrbi tudi za uravnavanje cele vrste kompleksnih in težavnih vprašanj zdravstvene politike in tako pomaga lokalnim, nacionalnim in internacionalnim dejavnikom pri izvajanju preventive in nadzoru nad aidsom.

Svetovna zdravstvena organizacija si bo še naprej prizadevala za razvijanje globalne strategije boja proti aidsu v sodelovanju z nacionalnimi in internacionalnimi organizacijami. Nadaljevala bo s sodelovanjem z nacionalnimi komiteji za aids, načrtovala nove programe in nove raziskovalne študije, skrbela za smernice in priporočila zdravstvene politike in se bojevala proti diskriminaciji; le skupaj bomo lahko poskrbeli za nadzor nad boleznijo, ki ogroža cel svet, in poskrbeli za to, da bomo varneje in bolj zdravo živeli.

World Health, oktober 1989